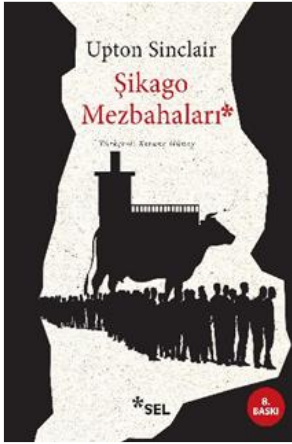

KİTAP İNCELEMESİ

Bir Roman Nasıl Yasaları Değiştirdi?: The Jungle'ın Politik ve Sosyal Etkisi

Murat DOĞAN*, Emre TURAN**

Yazar: Upton SINCLAIR,
Şikago Mezbahaları (*Chicago Slaughterhouses*),
(çev.) Kıvanç Güney,
İstanbul: Sel Yayıncılık, 2019, 400 s.
ISBN: 978-975-570-861-4

Türkçe ilk baskısı Nisan 2017'de Sel Yayıncılık tarafından yayımlanan *The Jungle* (Şikago Mezbahaları), Barış Cezar'ın editörlüğü, Bilge Sancı'nın genel yayın yönetmenliği ve Kıvanç Güney'in çevirisiyle okurla buluşmuştur. Upton Sinclair'in bu çarpıcı eseri, Sanayi Devrimi'nin yol açtığı sömürü düzenini, göçmen işçilerin maruz kaldığı insanlık dışı koşulları ve kapitalizmin yıkıcı etkilerini belgesel bir gerçeklikle ortaya koyar.

Toplumsal Gerçekçilik ve Eleştirel Bakış

19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında ABD'deki endüstriyel dönüşüm, işçi sınıfını mekanik bir dişiye dönüştürmüş, ağır çalışma şartları, yoksulluk ve onursuz yaşam koşullarını beraberinde

Kitap İncelemesi (Book Review)

* Doç. Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, İstanbul, Türkiye.

E-posta: mdogan@gelisim.edu.tr ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6391-4887>

** Doktora Öğrencisi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gastronomi Programı, İstanbul, Türkiye. E-posta: emrefb509@gmail.com ORCID <https://orcid.org/0009-0006-2386-9173>

getirmiştir. Sinclair, Şikago mezbahalarında geçen bu romanında, kapitalizmin insan bedenini ve ruhunu nasıl tükettiğini gözler önüne serer. Toplumsal gerçekçi edebiyatın önemli bir örneği olan eser, estetik kaygıların ötesinde, sosyal adaletsizliği ve sınıf mücadelesini ele alır.

Yazarın Amacı ve Etkileri

Sinclair, 1904'te Chicago'nun *Packingtown* bölgesinde iki ay geçirerek işçilerin yaşamını birebir gözlemlemiş ve bu deneyimlerini romanına aktarmıştır. Asıl amacı sosyalizmi savunmak ve kapitalizmin yozlaşmış yapısını teşhir etmek olsa da, kitap aynı zamanda gıda endüstrisindeki sağlıksız üretim süreçlerini de ifşa etmiş, bu sayede ABD'de gıda güvenliği yasalarının değişmesine yol açmıştır.

Temalar ve Karakterler Üzerinden Sömürü Düzeni

Roman, Litvanyalı göçmen Jurgis ve eşi Ona'nın hikâyesi üzerinden işlenir. Amerika'ya umutla gelen bu aile, kısa sürede acımasız bir sömürü sistemine dâhil olur. Eserde;

- Göçmenlerin karşılaştığı zorluklar,
- Ücretli kölelik ve yoksulluk,
- Yolsuzluk ve sosyal adaletsizlik,
- "Amerikan Rüyası"nın çöküşü gibi temalar işlenir.

The Jungle, işçi sınıfının çektiği acıları ve kapitalist sistemin insanlık dışı yüzünü gösteren güçlü bir anlatıdır. Sinclair'in gazetecilik titizliğiyle harmanladığı bu eser hem edebi hem de tarihsel bir belge niteliği taşır.

Sanayi Devrimi ve Kapitalizmin Gölgesinde Bir Hayal: "The Jungle"

Sanayi Devrimi, üretim süreçlerini mekanize ederek kitlesel üretimi mümkün kılmış, ancak bu ilerleme, özellikle gıda endüstrisinde ağır çalışma koşulları, hijyen eksikliği ve emek sömürsü gibi sorunları beraberinde getirmiştir (Кирчанов, 2008). Upton Sinclair'in *The Jungle* (Şikago Mezbahaları) adlı eseri, bu denetimsiz kapitalizmin yarattığı adaletsizliği ve "Amerikan Rüyası"nın nasıl bir yanılsamaya dönüştüğünü çarpıcı bir şekilde ortaya koyar.

Amerikan Rüyasından Amerikan Kabusuna

Roman, Litvanyalı göçmen Jurgis ve ailesinin, "özgürlük ve fırsatlar ülkesi" Amerika'ya duydukları umutla başlar:

"Amerika'yı Jurgis de duymuştu. Söylediklerine göre, insanın günde üç ruble kazanabileceği bir yerdirdi... O ülkede zenginin de fakirin de özgür olduğu söyleniyordu; ne askere gitmek zorunda kalacak ne de aşağılık memurlara rüşvet vermek..." (Sinclair, 2017, s. 29).

Ancak bu hayal, Şikago'nun Packingtown bölgesindeki mezbahalarda hızla bir kâbusa dönüşür. Düşük ücretler, insanlık dışı çalışma saatleri, yozlaşmış işverenler ve sağlıksız yaşam koşulları, ailenin yıkımını hazırlar. Jurgis'in inancı ve fiziksel gücü, kapitalist sistemin acımasız dışlıları arasında öğütülür.

Emek Sömürüsü ve Sistemin Çürümüşlüğü

Sinclair, Sosyal Darwinizm'in hüküm sürdüğü bu düzende, işçilerin nasıl "ücretli köleler" haline getirildiğini vurgular:

"Sabahın köründen gece yarısına kadar buz gibi depolarda çalışan adamlar... yılda üç yüz dolar bile kazanamıyorlar. Küçük çocuklar, yılda bu paranın yarısını zar zor kazanıyor..." (Sinclair, 2017, s. 18).

Aile, gıda, barınma ve giyim gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için mücadele ederken, eğitim ve sağlık gibi insani haklardan tamamen yoksun kalır. Kapitalizm, onları yalnızca "et kesme makinelerinin bir parçası" olarak görür (Bakthawar, 2013).

Sinclair'in Amacı ve Romanın Etkileri

Sinclair, bu eserle işçi sınıfının çektiği acıları ve siyasi yozlaşmayı gözler önüne sermeyi amaçlamıştır. Ancak kitap, beklenmedik bir şekilde gıda güvenliği reformlarını tetiklemiş, ABD'de denetim mekanizmalarının güçlenmesine yol açmıştır. Buna rağmen, asıl hedefi olan sosyalist hareketin yükselişi sınırlı kalmıştır (Mohammed, 2020).

Bir Belgesel Roman Olarak "The Jungle"

The Jungle, yalnızca edebi bir eser değil, aynı zamanda 20. yüzyılın sosyal ve ekonomik eleştirisidir. Sinclair'in gazetecilik titizliğiyle harmanladığı bu anlatı, kapitalizmin insanlık dışı yüzünü gösterirken, "Amerikan Rüyası"nın nasıl bir yanılsamaya dönüştüğünü belgeler. Roman, bugün bile emek sömürüsü ve adaletsizlik konularında evrensel bir uyarı niteliği taşımaktadır.

Mezbahalarda İnsanlık Dışı Koşullar ve Gıda Güvenliği Skandalları

Upton Sinclair'in *The Jungle* adlı eseri, 20. yüzyıl başındaki endüstriyel mezbahaları, hijyenin tamamen göz ardı edildiği, işçi sağlığının hiçe sayıldığı ve gıda güvenliği standartlarının yok denecek kadar düşük olduğu birer sömürü alanı olarak tasvir eder.

Romanda anlatılan Şikago mezbahaları, kapitalizmin en vahşi yüzünü yansıtan çarpıcı bir tablo sunar.

İşçilerin Çalışma Koşulları: Bir İnsanlık Dramı

Sinclair, mezbahalardaki çalışma ortamını şu sözlerle betimler:

"Sıcakkan nehirleri gün boyu akarken, bayıltıcı koku duvarlara sinmiş nesillerin pisliğiyle karışıyordu. Temizlik diye bir şey yoktu; işçiler ter içinde, kan ve çürümüş et kokuları arasında çalışıyor, hatta yemek yerken istemeden çiğ kan yutuyorlardı. Ellerini yıkayacak bir su bile bulamıyorlardı..." (Sinclair, 2017, s. 120).

Bu pasaj, işverenlerin insan hayatına değer vermediğini, yalnızca az maliyetle maksimum kâr peşinde koştuğunu gösterir. İşçiler, güvencesiz, sağlıksız ve ağır şartlarda çalıştırılırken, kapitalist sistem onları "harcanabilir birer malzeme" olarak görür (Кирчанов, 2008).

Gıda Üretimindeki Skandallar: Tüketici Aldatmacası

Roman, gıda endüstrisindeki sahtekârlıkları da gözler önüne serer. Et ürünleri, bozulmuş, hastalıklı ve atık malzemelerden üretilmekte, kimyasallarla "yenilebilir" hale getirilmektedir:

"Baharatlı domuz budu denilen ürün, aslında hayvanların atık parçalarından –kıkırdak, yemek borusu, bozulmuş etler– yapılıyor ve kimyasallarla beyazlatılıyordu... Salamura etler bozulduğunda, sodayla ovulup kokusu bastırılarak ucuz meyhanelere satılıyordu." (Sinclair, 2017, ss. 114, 157).

Bu uygulamalar, kapitalizmin tüketici sağlığını hiçe sayan yaklaşımını ortaya koyar. İşletmeler, daha fazla kâr uğruna insanların sağlığıyla oynamaktan çekinmez (Bakthawar, 2013).

Kapitalist Sistemin Çürümüşlüğü: Kâr mı, İnsanlık mı?

Sinclair'in anlattığı mezbahalar, serbest piyasa ekonomisinin denetimsizliğinin bir sonucudur. İşverenler:

- İşçileri köle gibi çalıştırır,
- Gıda güvenliğini tamamen göz ardı eder,
- Sağlıksız ürünleri kimyasallarla "masum" gösterir.

Bu durum, kapitalizmin insani değerleri nasıl yok saydığının bir kanıtıdır. Roman, yalnızca bir edebi eser değil, aynı zamanda dönemin toplumsal eleştirisidir (Delta, 2005).

Sinclair'in Uyarısı ve Modern Dünyaya Yansımaları

The Jungle, gıda endüstrisindeki vahşi kapitalizmi teşhir ederek büyük yankı uyandırmış, ABD'de gıda denetim yasalarının (1906 Saf Gıda ve İlaç Yasası) çıkmasına vesile olmuştur. Ancak Sinclair'in asıl amacı, işçi sınıfının ezilişini gözler önüne sermekti. Bugün bile, gıda güvenliği, işçi hakları ve etik üretim konularında bu roman bir uyarı niteliği taşımaktadır.

Tüketim Kültürü ve Gıda Etiğinin Çöküşü: Kapitalizmin Ahlaki Krizi

Upton Sinclair'in *Şikago Mezbahaları*, kapitalist sistemin gıda endüstrisinde yarattığı ahlaki çöküşü ve tüketim kültürünün perde arkasını çarpıcı bir şekilde ortaya koyar. Roman, yoksulluğun insanları nasıl etik değerlerinden vazgeçmeye zorladığını ve endüstriyel üretimin tüketici sağlığını nasıl hiçe saydığını gözler önüne serer.

Gıda Üretiminde Etik Çöküş: Kâr Uğruna İnsan Sağlığının Feda Edilişi

Sinclair, mezbahalardaki üretim süreçlerinin hijyen ve etik kurallardan tamamen yoksun olduğunu vurgular. Fabrikalarda asılı duran "temizlik kuralları" tabelaları, gerçekte bir aldatmacadan ibarettir:

"*Jokubas, tabelalardaki temizlik uyarılarını alaycı bir dille çeviriyor ve Jurgis'i bozuk etlerin 'makyajlandığı' gizli bölümlere götürüyordu...*" (Sinclair, 2017, s. 46).

Bu sahneler, bozulmuş etlerin kimyasallarla yeniden işlenerek piyasaya sürüldüğünü, hatta fare zehri bulaşmış atıkların bile karıştırıldığını gösterir. Sinclair'in deşifre ettiği bu uygulamalar, gıda güvenliği kavramının nasıl yok sayıldığını ve tüketicinin nasıl bilinçli olarak aldatıldığını ortaya koyar (Beneš, 2021).

Tüketim Kültürünün Aldatmacası: Parlak Ambalajlar, Kirli Gerçekler

Roman, endüstriyel kapitalizmin tüketiciyi nasıl bir "pazar nesnesi"ne dönüştürdüğünü ele alır. Şirketler, ürünleri cazip ambalajlarla süslerken, arka planda:

- Sağlıksız koşullarda çalıştırılan işçiler,
- Bozuk malzemelerle üretilen gıdalar,
- Kimyasal katkılarla maskelenen gerçekler gizlenmektedir (Folsom, 1979).

Sinclair, bu düzeni eleştirirken, tüketicilerin bilinçsizliğine de dikkat çeker:

"*Aile, çocuklarının içtiği sütün formaldehit katkılı olduğunu, konserve sebzelerin kimyasallarla dolu olduğunu nereden bilebilirdi?*" (Sinclair, 2017, s. 90).

Bu pasaj, endüstriyel çağda güvenilir gıdaya erişimin bir illüzyon haline geldiğini gösterir.

Toplumsal Tepki ve Romanın Mirası

Şikago Mezbahaları yayımlandığında, özellikle et endüstrisindeki skandallar toplumu şoke etmiş ve ABD'de gıda denetim yasalarının (1906 Saf Gıda ve İlaç Yasası) çıkmasında kritik rol oynamıştır. Ancak Sinclair'in asıl hedefi, işçi sınıfının sömürsünü gözler önüne sermektir. Roman, bugün bile:

- Gıda etiği,
- Tüketici hakları,
- Sürdürülebilir üretim (Doğan, 2023) tartışmaları için bir uyarı niteliği taşımaktadır.

Kapitalizmin Vicdan Sınavı

Sinclair'in eseri, kâr hırsının insani değerleri nasıl yok ettiğinin bir belgeselidir. Gıda üretiminden tüketim alışkanlıklarına kadar uzanan bu eleştiri, modern dünyada etik tüketim ve şeffaf üretim taleplerinin ne kadar hayati olduğunu hatırlatır. *Şikago Mezbahaları*, yalnızca 20. yüzyılın değil, günümüz endüstriyel sisteminin de aynasıdır.

Upton Sinclair'in *The Jungle* Romanında Tasvir Edilen Gıda Endüstrisi ile Günümüzün Modern Sisteminin Karşılaştırılması

İşçi Hakları ve Çalışma Koşulları

Sinclair'in *The Jungle* adlı eseri, 20. yüzyılın başında Chicago'daki et endüstrisinde çalışan işçilerin maruz kaldığı ağır sömürüyü gözler önüne sermektedir. Romanın başkahramanı Jurgis ve ailesi gibi çoğunlukla Doğu Avrupa'dan gelen göçmen işçiler, uzun çalışma saatleri, düşük ücretler ve son derece tehlikeli koşullarla karşı karşıyadır. Öyle ki, Jurgis'in kayınpederi Antanas, işe girebilmek için maaşının üçte birini rüşvet olarak vermek zorunda kalır. İşe alınan işçiler, güvencesiz bir ortamda çalıştırılmakta, iş kazası geçiren veya hastalananlar tazminat alamamakta, hatta işverenler tarafından tehdit edilerek susturulmaktadır. Sendikalaşma girişimleri ise şiddetle bastırılmaktadır (Graf, 2020).

Günümüzde ise işçi hakları alanında önemli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Asgari ücret, fazla mesai ücreti ve iş sağlığı-güvenliği standartları gibi konular yasalarla güvence altına alınmıştır. Örneğin, ABD'de 1970'te kabul edilen *Occupational Safety and Health Act* (OSHA), işyerlerinde asgari güvenlik önlemlerini zorunlu kılmıştır. Ancak, özellikle et işleme sektöründe çalışanlar hâlâ yüksek yaralanma oranlarıyla karşı karşıyadır. *Human Rights Watch*'ın 2019 raporuna göre, ABD'deki et ve kümes hayvanı tesislerinde çalışan işçiler, travmatik

yaralanmalara ve meslek hastalıklarına maruz kalmakta, üstelik Trump yönetimi döneminde üretim hızının artırılmasıyla bu risk daha da büyümüştür (HRW, 2019).

Sinclair'in döneminde olduğu gibi bugün de et endüstrisinde göçmen işçiler ağırlıktadır. Latin Amerika ve Asya kökenli işçiler, tıpkı 20. yüzyıl başındaki Doğu Avrupalı göçmenler gibi, dil engeli ve ekonomik zorluklar nedeniyle hak arama mücadelesinde dezavantajlı durumdadır. Örneğin, belgesiz göçmenlerin %37'si asgari ücretin altında maaş almakta, %84'ü ise fazla mesai ücretinden mahrum kalmaktadır (Dilawar, 2019). Bununla birlikte, günümüzde sendikalar ve sivil toplum örgütleri, işçi hakları konusunda daha etkin bir mücadele vermektedir. Ne var ki, küresel rekabet ve maliyet baskıları, işverenlerin işçi güvenliğini ikinci plana atmasına yol açmaya devam etmektedir.

Hijyen ve Gıda Güvenliği

Sinclair'in romanı, mezbahalardaki hijyen eksikliğini ve tüketici sağlığını tehdit eden uygulamaları çarpıcı bir şekilde betimlemektedir. Romanda, hastalıklı hayvanların kesilmesi, bozuk etlerin kimyasallarla maskelenmesi ve hatta tüberkülozlu ineklerden elde edilen etlerin "özel konserve" adı altında satılması gibi skandallar anlatılır. Bu durum, 1906'da *Federal Meat Inspection Act*'in kabul edilmesine ve gıda güvenliği standartlarının oluşturulmasına yol açmıştır.

Günümüzde ise hijyen ve gıda güvenliği alanında köklü iyileştirmeler yapılmıştır. Modern tesislerde paslanmaz çelik ekipmanlar kullanılmakta, düzenli temizlik ve dezenfeksiyon uygulanmaktadır (Doğan 2020). ABD'de 1996'da uygulamaya konan *Hazard Analysis and Critical Control Points* (HACCP) sistemi, gıda üretiminin her aşamasında risk analizini zorunlu kılmıştır. Ayrıca, Avrupa Birliği'nde her karkasın veteriner kontrolünden geçmesi ve etiketleme sistemleri sayesinde tüketicilerin bilinçli seçim yapması sağlanmıştır (Doğan 2020).

Ancak, gıda kaynaklı hastalıklar hâlâ önemli bir sorundur. Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre, her yıl 600 milyon kişi kontamine gıda tüketimine bağlı olarak hastalanmakta ve 420 bin kişi hayatını kaybetmektedir (WHO, 2025). Bu da gıda güvenliğinin dinamik bir süreç olduğunu ve sürekli denetim gerektirdiğini göstermektedir (Doğan 2018).

The Jungle, gıda endüstrisindeki işçi sömürsü ve gıda güvensizliği konularında önemli bir uyarı niteliği taşımaktadır. Romanın yayımlandığı dönemle kıyaslandığında, günümüzde yasal düzenlemeler ve teknolojik gelişmeler sayesinde önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Ancak, özellikle göçmen işçilerin çalışma koşulları ve gıda kaynaklı hastalıklar, endüstrinin çözmesi gereken sorunlar olarak varlığını sürdürmektedir. Sinclair'in eseri, bu alandaki mücadelenin ne denli kritik olduğunu hatırlatmaya devam etmektedir.

Sonuç: *The Jungle*'ın Toplumsal Etkisi ve Kalıcı Mirası

Upton Sinclair'ın 1906 tarihli *The Jungle* adlı eseri, temelde işçi sınıfının sömürüsünü ve kapitalizmin acımasız mekanizmalarını teşhir etmeyi amaçlasa da, Amerikan gıda endüstrisinde köklü bir dönüşüm tetiklemiştir. Romanın, çürük etlerin işlenerek tüketiciye sunulmasını ayrıntılarıyla betimlemesi, kamuoyunda büyük bir şok etkisi yaratmış ve 1906'da *Saf Gıda ve İlaç Yasası* (Pure Food and Drug Act) ile *Et Denetim Yasası*'nın (Meat Inspection Act) kabul edilmesine yol açmıştır. Bu yasalar, ABD'de federal düzeyde gıda güvenliği denetimlerinin başlangıcını oluşturmuştur.

Sinclair, Chicago mezbahalarındaki sağlıklı koşulları ve devletin denetimsizliğini, kapitalist sistemin çürümüşlüğüünün bir metaforu olarak sunar. Romanın çarpıcı sahneleri—hamile ineklerin, hatta ölü fetüslerin bile gıda zincirine karıştırılması—sistematik bir halk sağlığı krizini gözler önüne serer. Bu tasvirler, o dönemde tüketicilerde derin bir güvensizlik yaratmış ve hükümetin acilen düzenleme yapmasını zorunlu kılmıştır.

Ancak *The Jungle*'ın etkisi yalnızca gıda güvenliğiyle sınırlı değildir. Eser, göçmen işçilerin maruz kaldığı sömürüyü, insanlık dışı çalışma koşullarını ve umutlarının nasıl sömürüldüğünü de ortaya koyar. Sinclair'ın anlattığı hikâye, "Amerikan Rüyası"nın göçmenler için nasıl bir yanılsamaya dönüştüğünü ve kapitalizmin vaat ettiği bireysel başarının erişilemez olduğunu vurgular (Кирчанов, 2008). Romanın son bölümlerinde sosyalist çözüm önerilerine yer vermesi, Sinclair'ın sistemsel eleştirisini tamamlayan bir unsur olarak karşımıza çıkar. Bu kısımlar, eserin edebi akışını zorlasa da yazarın ideolojik duruşunu netleştirir.

Et Denetim Yasası, hayvanların kesim öncesi ve sonrasında veteriner kontrolünü zorunlu kılarak tarihi bir adım atmıştır. Aynı zamanda, USDA'ya (Amerika Tarım Bakanlığı) mezbahaları denetleme yetkisi verilmiş ve hijyen standartları belirlenmiştir. Tüm bu reformlar, bir romanın yarattığı kamuoyu baskısı sayesinde hayata geçirilmiştir.

The Jungle, sanayileşme, kentleşme ve göçmenlik gibi 20. yüzyılın temel sorunlarını bütüncül bir bakışla ele alır. Sinclair, kapitalizmin kültürel ve ideolojik tahakkümünü sorgulayarak, "başarı mitinin" aslında egemen sınıfın çıkarlarını nasıl koruduğunu gösterir. Roman, günümüzde bile işçi hakları, gıda güvenliği ve ekonomik adaletsizlik tartışmalarında referans alınan bir uyarı niteliğini korumaktadır.

KAYNAKÇA

BAKTHAWAR, P. (2013). Capitalism in American Society as Represented in Upton Sinclair's *The Jungle*. *LANTERN (Journal on English Language, Culture and Literature)*, 2(2), 284-294.

BENEŠ, M. (2021). The American Dream and the Issues of Class in Upton Sinclair's The Jungle.

DAY, M. (2020). Conditions in US Meatpacking Plants Today Aren't Much Better Than They Were in The Jungle.

DELTA, S. T. (2005). 2005 Literary Review (no. 18), (Josh Lowensohn Review s.215)

DOĞAN, M. (2018). Toplu beslenme sistemleri ve catering hizmetleri yönetimi. *Ankara: Nobel Akademik Yayınları*.

DOĞAN, M. (2020). Gıda Mühendisliği. *Ankara: Nobel Akademik Yayınları*.

DOĞAN, M. (2023). Gastronomi Mühendisliği. *Ankara: Nobel Akademik Yayınları*.

FOLSOM, M. B. (1979). Upton Sinclair's Escape from The Jungle: The Narrative Strategy and Suppressed Conclusion of America's First Proletarian Novel. *Prospects*, 4, 237-266.

GRAF, R. (2020). Truth in the Jungle of Literature, Science, and Politics: Upton Sinclair's The Jungle and Food Control Reforms during the Progressive Era. *Journal of American History*, 106(4), 901-922.

MAN, F. (2024). Muckraking Through the Novel: Upton Sinclair's the Jungle and the Early History of Human Resources Management. *Organizacija*, 57(1), 99-112.

MOHAMMED, R. Z., & Ghafwr, S. (2020). URBAN JUNGLE: A SOCIO-POLITICAL STUDY OF SINCLAIR'S THE JUNGLE. *The Scientific Journal of Cihan University-Sulaimaniya*, 4(2), 15-32.

PARMENTER, W. (1983). The Jungle and its effects. *Journalism History*, 10(1-2), 14-34.

PICKAVANCE, J. (2003). Gastronomic realism: Upton Sinclair's The Jungle, the fight for pure food, and the magic of mastication. *Food and Foodways*, 11 (2-3), 87-112.

SHADURI, G. (2012). Walking Through The Jungle: Upton Sinclair Against Capitalism. *Journal in Humanities*, 41-46.

SINCLAIR, U. (2017). Şikago mezbahaları (Güney. K, Çev.). Sel Yayınları

Murat Doğan, Emre Turan, "Kitap İncelemesi: Bir Roman Nasıl Yasaları Değiştirdi?: The Jungle'ın Politik ve Sosyal Etkisi", **ART/icle: Sanat ve Tasarım Dergisi**, 5 (1), Haziran 2025, ss. 239-248.

КИРЧАHOВ, М. (2008). Upton Sinclair: The Lithuanian Jungle. Upon the Centenary of "The Jungle"(1905 and 1906) by Upton Sinclair by Giedrius Subačius. *Ab Imperio*, 2008(3), 539-545.

İnternet Kaynakları

DILAWAR, A. America's Most Famous Novel About Bad Meat Was Actually About Immigrant Labor Abuses. *TalkPoverty*. Erişim adresi: <https://talkpoverty.org/2019/01/10/sinclair-jungle-immigrant-narrative/index.html>, Erişim tarihi: 11 Haziran 2025.

FOOD SAFETY, MEAT AND POULTRY HACCP PROGRAMS (2025). University of Connecticut, Erişim adresi: <https://foodsafety.uconn.edu/meat-and-poultry-haccp-programs/#:~:text=Meat%20and%20poultry%20HACCP>, Erişim tarihi: 11 Haziran 2025.

HUMAN RIGHTS WATCH, (2019)"US: Meatpacking Workers' Rights Under Threat", Erişim adresi: <https://www.hrw.org/news/2019/09/04/us-meatpacking-workers-rights-under-threat#:~:text=The%20100,that%20made%20their%20job%20dangerous>, Erişim tarihi: 11 Haziran 2025.

WHO (2025). Food safety – Key facts and figures. Erişim adresi: https://www.who.int/health-topics/food-safety#tab=tab_1, Erişim tarihi: 11 Haziran 2025.